TONNAER

ADVISEURS IN OMGEVINGSRECHT

JURIDISCHE EN BELEIDSADVISERING
DIGITALE INFORMATIE
PLANOLOGIE EN STEDENBOUW

VONDERWEG 14, 5616 RM EINDHOVEN
TELEFOON 040 257 13 36 TELEFAX 040 257 02 90

AMERIKALAAN 70C, 6199 AE MAASTRICHT-AIRPORT
TELEFOON 043 326 16 60 TELEFAX 043 326 16 64

INFO@TONNAER.NL WWW.TONNAER.NL

STAPPENPLAN IMPLEMENTATIE OMGEVINGSWET

De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2019 in werking. Deze wet heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie. 2016 is het jaar dat bij de meeste gemeenten in Nederland op de kalender staat als start voor de voorbereidingen op de Omgevingswet. Wat kunt (en moet) u doen om deze wet op een goede wijze in uw gemeente te implementeren?

PRAKTIJKACADEMIE
OMGEVINGSRECHT

1 Coördinator implementatie aanwijzen en plan van aanpak maken

Wat betekent dit?	*De Omgevingswet is de grootste wettelijke herzieningsoperatie van de laatste decennia en heeft een minstens zo grote impact op gemeenten als de decentralisaties in het sociale domein. Het is belangrijk om één projectleider/trekker verantwoordelijk te maken voor de implementatie van deze wet in de gemeente, die een helicopterview heeft en de organisatie integraal voorbereidt op de inwerkingtreding van deze wet. De trekker kan ondersteund worden door een kernteam/ werkgroep. Daarnaast kunnen een stuurgroep (met MT-leden en portefeuillehouder) en een (externe) klankbordgroep wenselijk zijn.*
Wat kunt u doen?	▪ *Bepalen wie de trekker(s) wordt of worden van het implementatieproject, of daarnaast een ondersteunende werkgroep, stuurgroep en klankbordgroep samengesteld worden en zo ja, wie daarin plaatsnemen.* ▪ *Basisinformatie verzamelen over de Omgevingswet en de impact daarvan op de organisatie.* ▪ *Plan van aanpak (basisplan) maken voor de implementatie.* ▪ *Budgetreservering maken en tijd reserveren.*
Wanneer?	*Bij voorkeur begin 2016 (budgetreservering in Voorjaarsnota)*
Wie?	*Het MT wijst de trekker aan. In de meeste gemeenten wordt het initiatief genomen vanuit de discipline ruimtelijke ordening. Gewenst is iemand met projectleiderscapaciteiten die verbanden kan leggen en integraal kan denken. De ondersteuners kunnen aanvullen met specifieke kennis of vaardigheden.*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen een presentatie of workshop verzorgen voor het kernteam over de inhoud van de Wet en de gevolgen voor de organisatie en meedenken met het plan van aanpak.*

2 Informeren van gemeentelijke medewerkers, MT en bestuur

Wat betekent dit?	*Alle betrokkenen moeten weten wat de wet inhoudt en wat de gevolgen en kansen hiervan zijn of kunnen zijn voor de gemeente. Ook moet duidelijk zijn welke keuzes bij de implementatie en toepassing van de wet gemaakt moeten en kunnen worden.*
Wat kunt u doen?	▪ *Presentatie voor alle direct bij de Omgevingswet betrokken medewerkers incl. MT over de inhoud en gevolgen van de wet.* ▪ *Presentatie voor B&W en raad over de inhoud en bestuurlijke implicaties van de wet.* ▪ *Op andere wijze (mail, intranet) overige medewerkers informeren.*
Wanneer?	*Bij voorkeur eerste helft 2016.*
Wie?	*Medewerkers, MT, B&W, raad.*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen de volledige informatievoorziening verzorgen via (al dan niet interactieve) bijeenkomsten en voorlichting, op maat toegesneden voor uw gemeente.*

3 Bepalen ambitieniveau (in ambitiedocument)

Wat betekent dit?	*Twee centrale thema's in de Omgevingswet zijn 'vertrouwen' en 'vrijheid'. Er is meer ruimte voor lokaal maatwerk en gemeenten krijgen meer vrijheden. Gemeenten kunnen ook meer vrijheden geven aan hun inwoners en initiatiefnemers (van gezaghebbend toetsen naar dienstverlenend stimuleren). Hoe gaat uw gemeente om met deze nieuwe vrijheden? Past de Omgevingswet bij de visie van de gemeente op haar rol, taken en positie in de samenleving en de omgang met burgers of is het wenselijk die visie bij te stellen? Wil de gemeente maximaal gebruik maken van de mogelijkheden en ruimte die de nieuwe wet biedt?*
Wat kunt u doen?	▪ *Inventariseren en analyseren: knelpunten, kansen , bedreigingen, resultaten huidige werkwijze.* ▪ *Houden van werksessies/ werkateliers, themabijeenkomsten, interviews (ambtenaren, bestuurders, vertegenwoordigers uit samenleving, partners zoals omgevingsdienst): discussie en strategiebepaling.* ▪ *Opstellen ambitiedocument met daarin rolbepaling gemeente, ambities en doelen en de strategie om die doelstelling te bereiken.*
Wanneer?	*Bij voorkeur eerste helft 2016.*
Wie?	*Besluitvorming door B&W en gemeenteraad, voorbereiding door kernteam implementatie.*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen werksessies en themabijeenkomsten organiseren, de inventarisatie en analyse verrichten en het ambitiedocument samen met u opstellen. Wij kunnen ook het proces begeleiden en hierbij adviseren.*

4a Uitwerken ambitiedocument

Wat betekent dit?	*De ambities die zijn bepaald, hebben consequenties die in beeld moeten worden gebracht: welke middelen moeten worden ingezet, wat zijn de consequenties voor de organisatie etc.*
Wat kunt u doen?	▪ *Budget beschikbaar stellen voor de implementatie en uitvoering van de vervolgstappen.* ▪ *Opstellen plan van aanpak voor inzet gemeentelijke instrumenten (omgevingsvisie, -plan en –programma's), zelf opstellen, samen met of door adviesbureau?* ▪ *Welke middelen worden verder ingezet: omgevingswaarden, omgevingsprogramma's?* ▪ *Bepalen communicatie- en participatiestrategie: hoe wordt de omgeving betrokken bij het uitwerken van de ambities, het vervolg van de implementatie en de uitvoering van de wet (opstellen visie en plan e.d.). Eventueel bij uitwerken ambitiedocument ook al de burger betrekken.* ▪ *Bepalen wat de consequenties zijn van de ambities en doelstellingen voor de organisatie (zie ook punt 5 hierna).* ▪ *Bepalen rolverdeling tussen raad en B&W (hoe omgaan met ruime delegatiemogelijkheden e.d.).*
Wanneer?	*Tweede helft 2016.*
Wie?	*Voorbereiding door kernteam in nauw overleg met stuurgroep, vaststelling door B&W (of raad).*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen u adviseren bij de te maken keuzes en deze voor u documenteren (denk aan het opstellen van een communicatie- en participatieplan, het opstellen van een plan van aanpak etc.).*

4b Toesnijden organisatie op Omgevingswet

Wat betekent dit?	*Afhankelijk van de in het ambitiedocument verwoorde ambities en doelstellingen, zal moeten worden beoordeeld of de organisatie en medewerkers daarop voldoende toegesneden zijn en welke veranderingen eventueel noodzakelijk of gewenst zijn. De Omgevingswet vraagt om een integrale werkwijze (ontschotten), waarbij intensief wordt samengewerkt, intern maar ook met externe partijen.*
Wat kunt u doen?	▪ *Beoordelen of andere werkwijze nodig en gewenst is (ja tenzij) en een andere houding ten opzichte van(initiatieven uit) de samenleving.* ▪ *Beoordelen of een andere taakverdeling nodig is, binnen de gemeente, maar ook in kader van outsourcing (generalisten bij gemeente en inhuur van specialisten?).* ▪ *In kaart brengen van werkprocessen. Let op te verwachten verschuiving van normstelling vooraf naar enerzijds intensievere beoordeling van aanvragen en anderzijds monitoring (incl. toezicht en handhaving) achteraf, door veranderende normering in omgevingsplan(globalere normen, afweging uitvoerbaarheid etc.) en omdat vergunningvrij niet altijd regelvrij is.* ▪ *In kaart brengen aanwezige en benodigde competenties (niet meer denken in regels en belemmeringen maar in kwaliteitskaders en kansen). Welke kennis, vaardigheden en gedrag zijn nodig (opleiding en training?). Denk ook aan andere rol KCC.* ▪ *Herijken relaties met externe partners zoals Omgevingsdienst (wie doet wat en hoe voegt omgevingsdienst zich in visie en ambitie van de gemeente?), regiogemeenten (regionale samenwerking?), veiligheidsregio, GGD, waterschap, provincie. En welke outsourcing is gewenst of noodzakelijk?* ▪ *Hoe wordt de inzet van de nieuwe gemeentelijke instrumenten beoordeeld op doelmatigheid (monitoring, beleidsbijstelling) en hoe worden deze instrumenten beheerd (actualisatie).* ▪ *Budget ramen en beschikbaar stellen op basis van uitwerking ambitiedocument en beantwoording vorige vragen (uitwerking basisplan van aanpak).* ▪ *Digitalisering beoordelen: inventarisatie aanwezige informatie, is systeem aanwezig om alle informatie toegankelijk te maken (voor zover gemeente bronhouder is, denk aan onderzoeken en andere informatie over kwaliteit leefomgeving, beschikkingen geluid, geur, handhaving etc.).*
Wanneer?	*2016-2018.*
Wie?	*Kernteam, ICT, B&W*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen adviseren over de te maken keuzes, presentaties en workshops verzorgen over cultuur- en organisatieverandering in relatie tot de Omgevingswet, plannen van aanpak maken, een digitaal stelsel ontwikkelen (in samenwerking met Tercera).*

5a Keuze ten aanzien van lopende en geplande processen

Wat betekent dit?	*De Omgevingswet is nog niet inwerking getreden en de datum van inwerkingtreding staat ook nog niet vast (2019 is een reële verwachting). Tot die tijd kan vooruit worden gelopen op de wet, maar bepaalde processen, zoals bestemmingsplanactualisaties, lopen nog gewoon door. Hoe kan hieraan slim invulling worden gegeven?*
Wat kunt u doen?	▪ *Bij elk proces afvragen of er geen dingen worden gedaan die belemmerend werken voor de voorbereidingen op of werkwijze onder de Omgevingswet en nagaan of vooruitlopen op de Omgevingswet al zinvol is.* ▪ *Bij een verplichte bestemmingsplanactualisatie kan gekozen worden voor: vooralsnog toch niet actualiseren (consequenties daarvan in beeld brengen), een verlengingsbesluit, een beheersverordening, een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, een bestemmingsplan dat zodanig is opgebouwd dat dit kan worden omgezet naar een omgevingsplan etc.*
Wanneer?	*Tot aan inwerkingtreding Omgevingswet.*
Wie?	*Iedereen.*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen u adviseren over te maken keuzes en consequenties daarvan en over het slim omgaan met de huidige en nieuwe mogelijkheden.*

5b Voorbereiden (en opstellen) omgevingsvisie

Wat betekent dit?	*De Omgevingswet verplicht (zonder sanctie) elke gemeente om één omgevingsvisie te hebben. Het hebben van een integrale visie is eigenlijk onmisbaar voor een gemeente om sturing te geven aan het bereiken van de gewenste kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente.*
Wat kunt u doen?	▪ *Voorbereiden van de omgevingsvisie: inventarisatie (huidige structuurvisie(s) en beleid als basis en dat complementeren tot integraal geheel, of geheel nieuwe omgevingsvisie?), verdere uitwerking ambitiedocument, programmatische aanpak gewenst?* ▪ *Inzetten meedenk- en uitnodigtraject samenleving (inspiratiesessies, klankbordgroepen, werkgroepen, informatiemarkt etc.).* ▪ *Opstellen van de omgevingsvisie.*
Wanneer?	*2016-2018.*
Wie?	*Voorbereiding door projectteam omgevingsvisie (en stuurgroep), besluitvorming door raad via B&W.*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen het totstandkomingsproces verzorgen en/of begeleiden en de visie opstellen of hierbij adviseren. Ook kunnen wij onderdelen van het proces of het maakwerk (bijvoorbeeld tekenwerk of digitalisering) voor onze rekening nemen.*

5c Voorbereiden (en opstellen) omgevingsplan

Wat betekent dit?	*Na inwerkingtreding van de Omgevingswet (en na een overgangstermijn die geregeld wordt in de invoeringswet) moet elke gemeente over één omgevingsplan beschikken. Aan de voorbereidingen kan nu al begonnen worden, al dan niet gefaseerd per deelgebied. Een dergelijk traject is uitermate geschikt als hulpmiddel bij de implementatie (leertraject). Via de Crisis- en herstelwet kan de gemeente ook deelnemen aan een experiment om het plan ook al te kunnen vaststellen voordat de Omgevingswet in werking treedt. Het opstellen van een omgevingsplan kan gefaseerd (per gebied of per thema via een groeimodel).*
Wat kunt u doen?	▪ *Opstellen plan van aanpak (zie ook punt 4).* ▪ *Verkenning en inventarisatie (zie ook ambitiedocument en uitwerking daarvan, daarnaast analyse welke regelingen en vergunningenstelsels worden geïntegreerd, knelpunten- en belemmeringenanalyse huidige regelingen, dereguleringsmogelijkheden, gebiedsindeling met per gebied wijze van regeling, bepalen welke instrumenten nodig zijn, denk aan omgevingswaarden, melding, beleidsregels, uitstel onderzoeken, maatwerkvoorschriften en –regel, gelijkwaardigheid, aanwijzing programma's, delegatie aan B&W etc.).* ▪ *Opstellen Nota van uitgangspunten (o.b.v. ambitiedocument, omgevingsvisie en verkenning).* ▪ *Opstellen omgevingsplan.*
Wanneer?	*2016-2018.*
Wie?	*Projectgroep van div. medewerkers uit de gehele organisatie (RO, stedenbouw, milieu, juridisch, toetsing, handhaving etc.).*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen u begeleiden bij het interne en externe proces, adviseren, deelproducten opstellen of bepaalde werkzaamheden uitvoeren (zoals tekenwerk, digitalisering), juridische kwaliteitscontrole verrichten, het omgevingsplan samen met u opstellen, u volledig ontzorgen door, uiteraard in overleg met u, een kant en klaar omgevingsplan te vervaardigen etc.*

6 Evaluatie

Wat betekent dit?	*Zijn de gestelde ambities en doelen gehaald? Zijn daarvoor de juiste instrumenten, op de juiste wijze ingezet? Wat werkt wel en wat niet? Lopen de werkprocessen goed, wordt op goede wijze uitvoering gegeven aan verschillende taken etc.*
Wat kunt u doen?	▪ *Monitoring en evaluatie van alle processen en instrumenten.* ▪ *Eventueel bijstelling.*
Wanneer?	*Na afloop van de implementatie, of als (enige) ervaring is opgedaan met de nieuwe werkwijze en de nieuwe instrumenten.*
Wie?	*Kernteam, stuurgroep, B&W, raad.*
Wat kan Tonnaer voor u betekenen?	*Wij kunnen ondersteunen bij de evaluatie.*